

333.4
\$ - 29

67.39 (2) 6

PROLETARIJJEZ
BĘD MU VBLIS, ĖTUVTÇE!



**Şełxozarttelən
primernəj ustav**

O K R I Z D A T
KUDÝMKAR 1935

PROLETARIJJEZ
BƏD MU VƏLİŞ, ƏTUVTÇƏ!

Şelxozartəllən primernəj ustav

Kolxoznik-udarňikkez Bədsojuza II-əz sjezdən primitəm da SSSR-sa Narodnəj Komissarrez Sovetən da VKP(в) Centralnəj Komitətən utverditəm fevral 17 lunə 1935 godə.

O K R I Z D A T
KUDЬMKAR 1935

I. Şełxozarṭelən moggez.

I. Uzaliş kreşşana posadiş (derevnais) rajoniş dobrovołnəja ətuvtçəny şełsko-kəzajstvennəj artelə, medvə ətlasa proizvodstvo sredstvæzən da ətlasa organizovannəj uzən stroitnə kollektivnəj, mədənəz suny, obvestvennəj kəzajstvo, vədsən vermyń kulakəs, vədəs eksploataторrezəs da uzaliş oṭırılış vraggezəs, vədsən vermyń nuzdəsə, uməla oləmsə da posni ətkasa kəzajstvolış vərə ʃolççəmsə, zorətnə uzyń vylən proizvoditelnoş da siž kernə kolxožnikkezlə medbur olan.

Kolxoznəj tujıs, socializm tujıs — toko eta ətik medveşkət tuj uzaliş kreşşana ponda. Arteliş cənnəzə objazujtçəny jonnətnə assinəs arteñiñsə, izauny çesnəja, kolxoznəj dokoddez jukavny uz şərti, beregitnə obvestvennəj sobstvennoş, beregitnə kolxoznəj dobro, beregitnə traktorrez da masinaez, bura dəzirajtnə vəvez, tıryń as raboçe-kreşşanskəj gosudarstvolış zadañnoez i siž kernə assinəs kolxozsə bolsewickəjən, a vədəs kolxožnikkezsə zazitoçnəjjezən.

II. Mu jılış.

2. Vədəs mezaez, kədnə oızıyk artel cənnəzliş muezə jansətlisə torja muokkez vylə,— razşəny da vəd ıv vylış nadellez ətlaaşşəny ətik muə, kədən artelsa polzujtçəny kollektivnəja

БИБЛИОТЕКА

№ 4939

Миъс, кедә uзалә artel, (къз i вѣдѣs SSSR pašta miъs) — obšenarodnaj gosudarstvennaj sobstvennoş. Sija, raboče-kressanskaj gosudarstvo zakonnez şerti, artellezlə şetşə polzujtçyn proktag — pыr kezə, oz nəvşə ne oz vuzaşş, a siş-zə artel sijə oz verme şetn parendaa.

Bvd artellə, sovetezlən rajonnaj ispolniitelnaj komitetən şetşə gosudarstvennaj akt, keda şerti artelb muən polzujtçə sroktag. Eta aktyn suvtətşən razmerrez da toçnaj granicaez müslən, kədən polzujtçə artelb. Çintn enə nadellezsə oz tuj, a pozətoko sodtyn gosudarstvennaj fondış svobodnaj mueziş, livo lısnaj mueziş, kədən polzujtçən jedinolıçnikkez, no sodtyn siş, medvə ez vəv nəkəeəm çerezpoloşica.

Ətuvətəm miş bvd kolxoznaj dvor ponda şetşə nevəzət uçastok — priusadəvnaj mu (ogorodeç, sad).

Priusadəvnaj miъs, kədən polzujtçə kolxoznaj dvor (postrojka uvtiş miъs oz liddiqşş), vermas iony gektar nolət torşan ($1/4$) gektar zynəz ($1/2$), a mukəd rajonnezyn, oblasnaj da rajonnaj usloviaeze şerti, — ətik gektarəz, keda suvtətçə SSSR Narkomzem ukazanıno şerti, sojuznaj respublikaez Narkomzemmezən.

3. Artellən ətlasa miъs nəkəz ne dolzon çinny. Artelis petişsezlə ətlasa artellən mu plossadiş miъs oz şetşə. Artelis petişsez mişə vermasə boşn toko svobodnaj gosudarstvennaj mu fondış.

Artellən miъs jansətşə torja muez vylə utverditəm şevooborot şerti. Şevooborot mueziş bvd uzaliş ьv brigadale krepitşə vələsa şevooborot srok kezə postojannaj uçastok.

Kolxozzezyn, kytən eməs poda vəditan ьzət fermæz, oz-kə pondə tırtıny şetəm mu, vermas şetşən torja mu uçastek, keda loas krepitəm fermalə, medvə fermaiş poda verdəm ponda kəzən ponda verdçən kulturaez.

III. Proizvodstvo sredstvaez jılış.

4. Ətlaaşşəny: bıdəs uzałış poda, şełsko-kəzaj-stvennəj inventar (plug, kəzan masina, piña, vartan masina, ьekişan masina), kəşəs zapassez, verdçan sredstvaez, sümdu, tımda kolə ətlaaləm poda vižəm ponda, kəzajstvennəj postrojkaez, kədına koləny artele-nəj kəzajstvo nuətəm ponda i bıdəs predpriaťaez, kədına pererabatvajtəny şełsko-kəzajstvennəj produk-taezsə.

Oz ətlaaşşə da kołçəny kolxoznəj dvoryn as vi-žəm ponda: olan postrojkaez, kolxožnikkezlən as poda da gort pətka, kəzajstvennəj postrojkaez, kədına koləny poda vižəm ponda, kəda podaas kolxož-nikkezlən as kiňn.

Şełsko-kəzajstvennəj inventar ətlaalikə kołçə ar-teł çlennezlə as kię posnit şełsko-kəzajstvennəj inventar, kəda kolə priusadəvnəj mu výlyp uzałikə.

Ətlaaləm uzałan podaiş, kolas-kə, artele pravjen-no vermas torjətny kъpymkə arteleñəj vəv çlennezlis nuzdaez obsluživajtəm ponda i ena vəvvezən uzałəm ponda çlennez tıntəny.

Artele organizujtə şmesannəj poda vəditan tovar-nəj ferma neto, kъzi em una poda, dak kъpymkə specializirovannəj poda vəditan tovarnəj fermaez.

5. Bıd kolxoznəj dvor — şu vəditan, xlopoł vədi-tan, şokla vəditan, lón vəditan, pъs vəditan, kartov-ki-karç vəditan, çaj vəditan da tabak vəditan rajon-nezyn — vermas vižny as kiezyn məs, 2 jurəz tom rə-ləs şura poda, i porş matka pijannezən, neto, kolxož pravlennoys ažas-kə kolanaən, kъk porş matka pijannezən, ətlałyń balæz da kəzaez 10-əz, tımda kolə gort pətka da krojikkez i maułlaez 20-əz.

Bıd kolxoznəj dvor mu uzałan rajonnezyn, kъ-

тән бура зорамәм poda vәditәm, vermas viшпъ ас киң 2-шан да 3 мәсәз да сьыша том pәләs poda, porş matkaez 2-шан да 3-әз, pijannezәn, bałaez da kәzaez әтлаң 20-шан да 25-әз, тымда kolә gort pәtka da krolikkez i maullaez 20-әз. Ena rajonnezәn lәddișsәnъ, suam: mu uзалan, kәdнa аву ordçәn koçevәjjezkәt, Kazakstaniş rajonnez, Beloruşiaiş poles-skәj rajonnez, Ukrainaiş Çernigovskәj da Kijevskәj oblaşsez, Barabinskәj ştepiş rajonnez da Zapadno-Şibirska krajis Prialtajskәj rajonnez, Omskәj oblaşisz Isimskәj da Tobolskәj rajon gruppaez, Baskiriaiş kerәsa tor, Vostoçnәj Şibiriş asyvvv tor, Dañqe-Vostoçnәj krajis mu vәditan rajonnez, Severnәj krajis Volgodskәj da Xolmogorskәj rajon gruppaez.

Быд kolxoznәj dvor nәkoçevәj da zыn-vi koçevәj poda vәditan rajonnezъn, kытәn mu uзаләm imejtә nәyzәt znaçenno, a poda vәditan kәzajstvoes loә resajussәjәn, vermas viшпъ as kiezas mәssezsә 4-шан да 5-әз да сеşsha tom pәlәs poda, bałaez da kәzaez әтлаң 30-шан да 40-әз, porş matkaez 2-шан да 3-әз pijannezәn, тымда kolә gort pәtka da krolikkez, maullaez 20-әз, a siз-zә әтиk vәlәn nәto әтиk kumъsnәj kөvylaen, nәto kыk verbлюд, nәto kыk oşol, nәto kыk mul. Ena rajonnezәn lәddișsәnъ, suam: Kazakstaniş poda vәditan rajonnez, Kazakstansa koçevәj rajonneskәt ordça rajonnez Turk-meniaiş, Tadzikistaniş, Kara-Kalpakiaiş i Kirgiziaiş, Ojrotia, Xakaşsia, Burjato-Mongoliaiş rytvұvsа tor, Kalmyckәj avtonomnәj oblaş, Dagestanskәj ASSR-iş, Severnәj Kavkaz Avtonomnәj oblaşseziş Çeçeno-Ingusskәj, Kabardino-Balkarskәj, Karaçaevkәj da Oşetinskәj kerәsa rajonnez, a siз-zә Azejbardzanskәj, Armjanskәj i Gruzinskәj SSR kerәsa rajonnez.

Быд kolxoznәj dvor poda vәditan rajonnezъn, kытәn mu vәditәm oz imejt poçti nәkъeem znaçenno,

а кътән вәдитәпь токо poda, vermas viшпь as kiezъп 8-шан да 10 мәсәп да съшса tom pәләs poda, baла-еz да kәzaez әтлаып 100-шан да 150-әз, тъмда kolә gort pәtka, vәvvez 10-әз, verbүldez 5-шан да 8-әз. Etna rajonnezәn lбddиssәnъ, suam: Kazakstaniş koçevәj rajonnez, Nagajskәj rajon, Burjato-Mongoliais koçe-вәj rajonnez.

IV. Arтellәn da sъ pravlennoolәn из.

6. Arтel objazujtçә аşsis әтласа kәzajstvosә nuәtп plan şerti, toçnәja sobludajtпъ raboce-kressanskәj pravitelestvo organnezәn suvtәtәm шelsko-kәzajstvennәj proizvodstvo plannez da gosudarstvo oзып artelliş objazaletstvoezi.

Arтel toçnәja pыrtә olanә: kәzan plannez, parrez lebtәm, rjadkolasa nevezetәm, su зimjalәm, vartәm, lъm uvtә gәrәm, kәdnija suvtәtshәnъ въd kolxoz sostojanno da usloviaez şerti, siш-zә gosudarstvennәj poda vәditan plan.

Pravlenno da arтeliş въdәs çlennez objazujtçәnъ:

a) pravilnәj sevooborot pыrtәmәn da sobludajtәmәn, pыdьna gәkemәn, jog turunnez въrәtәmәn, parrez bura nevezetәmәn da lъm uvtә gәrәmәn, texničeskәj kulturaez uvtis rjadkolasa as kadә nevezetәmәn, as kadә xlopop okucivajtәmәn, kъz poda vәditan tovar-nәj fermaeziş, siш-zә i kolxoznәj kartaeziş nazom petkәtәmәn, mineralnәj udobrennoez teçәmәn, шelsko-kәzajstvennәj vreditellezkәt pessәmәn, as kadә da въeema urozaj, әsttәg, зimjalәmәn, dәzirajtәmәn da orositelnәj sooruzenno vesәtәmәn, vәr dәzirajtәmәn, sajәvtan vәrpolosaez saditәmәn, mestnaj mu vәditan organnezәn suvtәtәm agro-texničeskәj praviloez,

strogəja sobludajtəmən, — lebtyń kolxoznəj ьвvezlis
urozaj;

в) kəzəm ponda vərjyń medbur kəzəs, vesətń
sijə vədkod jogış, jona bereditń eýkəmis da guşa-
ləmiş, viñń sijə səstəmən da təv sedan pomessən-
noezъn, paşkətń sortovəj şu kəzəm;

с) vədəs etə mu plossadə kəzəmən da sijə ispo-
zujtəmən, kəda zakrepitəm artel sajə, vazşa çapkəm
muez burmətəmən da uzałəmən, vijsaez gərəmən da
kolxozi ryeķyn ʐemloustrojstvo nuətəmən, — paşkətń
kəzan plossad;

ç) obsestvennəj naçalaez şərti ispozujtń vədəs
taglovəj vyn, inventar, şełsko-kəzajstvennəj orudiaeze,
kəzəs da mukəd proizvodstvo sredstvaze, kədna eməs
arteljn da siž-zə i ispozujtń traktorrez, dvigatellez,
vartan masynaеz, kombajnnez da mukəd masinaеz,
kədna kolxozzezlə otsaləm ponda şetşənə raboče-kreş-
şanskəj gosūdarstvoən MTS-ez-pyr, suvtətń pravilnəj
uxod lovja i ne lovja ətlasa inventar gəgər, vədəs uz
kerni siž, medvə ətlasa kəzajstvoyn poda da inventar
vəlisə bur sostojaṇdoyn;

е) organızujtń poda vəditan fermaez, a setçin,
kylən pożə, siž-zə i vəv vəditan fermaez, sodtń
fermaezə podasə, burmətń poroda da slyş produk-
tivnos, arteljn česnəja uzaļış člennezlə otsavń zavo-
ditń məs da posni poda, obsluzivajtń plemennəj
bur porodaiş proizvoditellezən ne toko fermalış poda-
sə, no i sijə podasə, kəda as kiň arteliş člennezlən,
sobludajtń suvtətəm zootexničeskəj da veterinarnej
praviloez;

д) paşkətń poda verdçan proizvodstvo, burmətń
vişzez da poskoṭinaez, arteliş člennezlə, kədna dobro-
sovesnəja uzałənə obsestvennəj proizvodstvoyn, şetń
otsat, kylən etə pożə, polzujtćyn kolxoznəj posko-

tiñaezən, a siñ-zə pozannez şərti kolxoñnikkezlə şetav-
ny verdçansə uz lunnez ponda;

(d) prirodnej usloviaez şərti zorətnpə şeñskəj kəzaj-
stvoliñ bvdəs mukəd oträşlezsə da rajon usloviaez
şərti kustarnəj promyšollezsə, beregitnpə da vesətnpə
pruddeñ, kytən niya eməş, stroitnpə villezə da zavoditnpə
nyñ çeri vəditan kəzajstvo;

e) as obsestvennəj vynən organizujtپ kəzajstven-
nəj da obsestvennəj postrojkaez stroitəm;

ə) levtynpə artel çlennezliñ uzalan kvalifikacia, ot-
savinpə kolxoñnikkezlə gotoviçtyp brigadirrezə, traktoris
sezə, kombajnerrezə, soferrezə, veterinarnej felserezə
da sanitarrezə, koñuxxezə, porş vəditissezə, poda və-
ditissezə, pastuxxezə, laboratoria kerkuezən uzalissezə;

f) levtynpə artel çlennez kolasyp kulturnəj uroven,
rytynpə olanə gazettez, knigaez, radio, kino, oşyp
klubvez, bibliotekaez da çitañnaez, stroitnpə bañaez,
parixmakerskəjjez, ıv vylən oboruñdijtپ jugyt da
səstəm stannez, ləşətnpə porjadok derevenskəj ulıça-
ezən, saditnpə niyə vyd kod puezən, a unazıksə plo-
dovəj puezən, şetnpə kolxoñnikkezlə otsət vyeamz-
ka da basəkzəka ləşətnpə kerkueznəsə;

g) nyv-iñnezes ryrtyñ kolxoñnəj proizvodstvoə da
artel obsestvennəj olanə, sposobnəj da orytnəj kol-
xoñicaezəs vərjyñp rukovodassəj uz vylə, mezdətnpə
niyə pozan şərti gortsa uz doris, eta ponda kolə oş-
ny çelad jañliez, plossadkaez i siñ ožlan.

V. Çlenstvo jılış.

7. Artelə çlennez priñimajtçənə artel çlennez ož-
səj sobranço vylən, kəda utverzdajtə vil çlennez vylə
pravlennoən kerəm spisokkezsə.

Artele çlenen vermas rýgtýr výdæs uzalis otir kyz
zenskajjez, siş-zæ i muzikkez, kædnyle týris 16 god.

Artele oz poz primitny kulakkezæ da výdæs niye,
kædna lïsitëmaş värjan golos pravaeziş.

Prim e çan nöc: eta pravilo uvtæ vermasæ ne
sedny:

a) liseñecçezlæn çeladæs, kædna una god-ni zañi-
majtçepn obsestvenno-poleznæj uzæn da dobrosoves-
næja uzalænþ;

b) seteem karkæsa kulakkez da ny şemjais çlennez,
kædnija vâlisæ ьstëmaş sovettiezlæ da kolxozzezlæ raptæ
vystuplenqoez ponda i kær niya ьstäm mestyn 3 vo
şerna aslanæs çesnæj uzæn da soveckæj vlaşliş mero-
priaæzsæ nuætnæ otsalämän tycçalisæ, sto niya is-
pravitçisæ.

Kressana jedinolichnikkez, kædnija medbørja kÿk
godas kolxozæ rÿrtæz vuzalisæ assinæs vevvez da kæd-
nalæn kolxozæ rÿrtæz nemynda avu kæzæs, artelæ pri-
nimajtçepn toko seteem uslovia şerti, kær niya obja-
zujtçasæ şetnæ artellæ aslanæs dokoddeziş vevvæslis
donsæ da naturæn kæzæs. Eta ponda nyæ şetşæ 6 go-
dæz rasroçka.

8. Artelis çapkynæ pozæ toko artel çlennez obsej
sobraqno reseñnoen, kæda vylæ ekhisæ ne jeeazyk
^{2/3} torşa výdæs artel çlenneziş. Artel çlennes obsej
sobraqno protokolæn objazañno gizşæ, kæpym kol-
xoñnik da kolxoñica vâlisæ sobraqno vylæn da kÿ-
nym kolxoñnik i kÿnym kolxoñica golosujtisæ çap-
kæm ponda. Kær artelis çlen noraşas sovettez rajon-
næj ispolniñelnæj komitetæ çapkæm jyliş postanovlen-
no vylæ, to eta voprosæs okonçatelnæja resajtçæ
sovettez rajonnæj ispolniñelnæj komitet prezidiumæn,
kætæn dolzon prisutstvujtæ artel pravlenqnois predse-
datel da açs noraşisæs.

VI. Arṭellən sredstvæz.

9. Arṭelə pirişsez dolzonəş vestyńь pýran vznossez dengaən 20-şań da 40 rubəz ətik kəzajstvo vylə, kəzajstvo olan vyn şərti. Pýran vznossez puktişşənə arṭel nejukalan fondə.

10. Arṭeliş člennezlən ətlaaləm imussestvo döniş (uzalan podaş, inventariş — kəzajstvennəj postrojkaeziş i siş ozählə) ətik çetvertşań da zynəzzis puktişşə arṭel nejukalan fondə, no ızyntzək procentəs nejukalan kapitalə puktəm ponda boşə jonzək da krepətzək kəzajstvəezşan. Kölçəm torbs imussestvoiş arṭel členlən puktişşə pahevəj vznosə.

Setəəm členkət, kəda petə arṭeliş, pravlenno kərə rasçot, pahevəj vznossez bergətə dengaən, siş-zə arṭeliş petişlə pozə şetnə mu uçastok, no toko kolxoznəj ıb sajn. Kyz pravilo rasçot kerşə kəzajstvennəj god çulaləm vərtyń.

11. Arṭellən poluçajtan urozajış da poda vəditəm produktaeziş arṭel:

a) tırtə assis objazaletstvoeze gosudarstvo ozyń postavkaeze kuza da kəzəs ssudaez bergətəmən, vestə MTS-lə sə uz ponda naturaən səkət kerəm dogovor şərti, kəda imejtə zakon vyn i siş-zə tırtə kontraktacia dogovorrez;

b) kəzəm ponda zapta kəzəs i verdəm ponda furaz bıdsəp godşa potrevnoş şərti, a siş-zə neurozajşań da bezkormicaşań straxijtəm ponda kerə nəpri-kosnovennəj kəzəsovəj da verdanovəj fonddez, kədnija godış-godə kolşənə ne jeeazək 10-15 procentşa godşa potrevnoşis;

c) obşəj sobraqno reseñnoən kerənə fonddez, med şetnə otsət invaliddezlə, pirişsezlə, kədəna vremenno oz vermə uzavnı, nuzdajtçış gərdarmejskəj

şemjaezlə, çelad jaşiez da şirotaezəs verdəm ponda — bədəs eta jansətşə ne unazık 2 procentşa valovəj produkciaiş;

ç) artel çənnəezlən obşəj sobrañqo viştaləm şərti pravlenno jansətə produktaez vuzavın gosudarstvolə neto təbək vəyən;

ę) bədəs ostalnəj urozajsə i siş-zə poda vəditəmşən produktaez artel jukalə artel çənnəez kolasınp uzlunnez şərti.

12. Artelən poluçajtan dəneznəj doxoddezən artel:

a) vestə gosudarstvolə zakonən puktəm naloggez i məntə straxovəj plətəzzə;

b) kerə kolan rasxoddez təkussəj proizvodstvennəj nuzdaez vylə, kəzənam, remontirujtə şəlsko-kəzajstvennəj orudiaeze, leçitə poda, pessə vreditellezkət i siş oşlan;

c) vevtə artelliş administrativno-kəzajstvennəj rasxoddez, eta ponda jansətə ne unazık kək procentşa dəneznəj doxoddez;

c) jansətə kulturənəj nuzdaez vylə sredstvəez, kəzənam: brigadirrezəs da mədik kadrrezəs gotovitəm ponda, jaşiez organizujtəm ponda, radio suvtəm ponda i siş oşlan;

e) tərtə artelliş nejukalan fond şəlsko-kəzajstvennəj orudiaeze da poda əvəm ponda, stroitçan materiallez veztəm ponda, raboçəjjəzlə uz vestəm ponda, kədəna boşənə stroitelstvo vylə mədəriş, dolgosroçnəj kredittez şərti şəlxozbankə ocerednəj vznossez vestəm ponda, no otçislenpoys nejukalan fonddezsə sədəm ponda bəd godə artel dəneznəj doxoddeziş korşə 10 procentşən, no ne unazık 20 procentşa;

d) artellən dəneznəj doxodşən bədəs kolççəm summaez, artel jukalə artel çənnəez kolasınp uzlunnez şərti.

Въдсән дәходшан поступлениенеуз објазателно гиз-шәпь артел прихода не ёорәңзәк сија лунша, кәр нија полуositise.

Къз доходнәј поступлениенеуз вълә, сиž i sredstvaez rasxodujtәm вълә артел правленниенеуз сүттәтә godovәj smeta, kәdija loә zakonnәjәn toko artel clennezlәn овсәj sobraণno въльп utverditәm вәрсан.

Sredstvaez rasxodujtnъ правленниенеуз vermas toko seteәm stattaez şerti, kәdna vizetemash smetaan,—rasxodnәј smetaan stattais stattae правленниенеуз sredstvaez vestavny askatjas oz vermy, stattais stattae sredstvaez vestalәm ponda правленниенеуз dolzon kornъ овсәj sobraণno razreseñno.

Assis svobodnәј deneznәj sredstvaez artel xranitә bankыn as'as tekussәj scot въльп, neto sberkas-saъn. Tekussәj scotis denga boşsa toko правленниенеуз prikaz şerti, kedaъn emes kъrympassez artel predsedatellәn da scotovodlәn.

VII. Organizacia, veztisem da uz disciplina.

13. Artel pъesa rasporjadok praviloez şerti, kәdna primitemash овсәj sobraণno въльп, въд из артел kәzajstvoyn kerşә artelis clennezan. Rožә medavny toko seteәmmezes, kәdnыlәn em kъeəmkә specialnos. (agronommez, inzeñerrez, tەxnikkez).

Ne pъr kezә uzalişsezes rožә medavny toko sek, kәr artel clennez as vъnnanys въдса nagruzkaen stroçnәj uzsә oz verme kernъ ətnanys suvtatan srok kezә, a siž-zә stroitçan ussezә.

14. Artel clennez kolasis правленниенеуз organizujte proizvodstvennәj brigadaez.

Бв въвса brigadaez organizuјtsəпь пе jecazъk, къз въдса шевооворот kezə.

Бв въвса brigadалә шевооворот ьв въльп шетшә uчасток шевооворот srok kezə.

Въд ьв въльп изалиш brigada бердә kolxoz pravlenno natoqil akt sərti krepitə въдес kolan inventar, изалиш poda da kəzajstvennəj postrojkaez.

Poda vəditan brigadaez organizuјtəпь пе jecazъk къз kuim god kezə.

Въд poda vəditan brigada бердә kolxoz pravlenno krepitə produkтивнəj poda, въдес kolan inventar da taglovaj вълп, a siž-zə poda vəditan postrojkaez.

Въдес иззә artel çленnez kolasып jukalә аçыs brigadirb, keda objazan medbura, kuzəmən ispolzuјtпь въд kolxožnikəs aslas brigadaiš. Uz jansətik kosti oz tuj ləddišпь пе kummezən, пе aslas semja-əп, strogəja ləddišпь изас въд kolxožnikliş kvalifikasiа, opyt da fizicheskəj вълп. Şəkət da nimətçis zenskəjliş иззә kolə koknətпь, şeńпь soçcişпь zenskəjlə teliş kaga sogməməz da teliş kaga sogməm bərşən, sokraňtпь sъ sajып eta kъk teliş kezə зъп zarabotkasə, sərəta sedtəm sъ uslunnez şərti.

15. Въдес şelsko-kəzajstvennəj из artelъп kerşə şdełsina pod въльп.

Şelsko-kəzajstvennəj изъп въдес въгработка normaez da въд излә izdonъп uslunnezъп — шетшә kolxoz pravlennoen da utverzdajtşə kolxožnikkezlən ovsəj sobraňno въльп.

Въд из вълә suvtətşəпь въгработка normaez, kədnə, изалан poda, masinaez da müşin sostojaňno uçot şərti, — vermas tyrtпь dobrosovesnəja изалиш kolxožnik. Въд из, къз suam: gərnъ gektar, kəzпь gektar, okuçitпь gektar xlopok, vartпь tonna şu, garjyпь gektar şokla, letпь gektar lən, təetпь gektar lən,

çiňkətńň lítra jěv i siň ožlaň — donşatçë už lunneznë kolana kvalifikasiacíja şerti užalişsaň, sý şerti, kyeem sloznej, şekbt da vaznaj eta užb artel ponda.

Artelis vyd členlë, neđelnaň ne jeeazjk ətpriš, brigadir lıddę vydəs kerem uze, kädə keris kolxoznik. Sija dón şerti, keda veli suvtatam, kolxozniklë giz şenpı sylən sedtam užlunnes užlun gizan knızkaø.

Artel pravlenno vyd telişä əsätä artel člennezlis spisok, kytən viştaläm, kelym užlun sedtisä niya çulaläm telişä.

Büdsa god užaləmsä da vyd kolxoznikliş doxosä, şotovodbissa, objazatelno zaveritë esä brigadir da artelis predsedateł. Ne şorənzék kyz kyk neđelən obsej sobraňnoe, keda vyleb pondasä utverzdajtnı pı artelliş doxod jukaläm, syponda medvı vydəppıs ažisä, əsätçä vedomoş, kytən viştaläm, kelym užlun sedtis vyd kolxoznik eta godyn.

Ker ıb vyleb užaliş brigada aslas uçastok viliş urozajsä boştə kolxozyň sərət urozajşa unazjk, neto poda vəditan brigada, kytən mässez şetən ızytzék udoj, kytən podaňs jonzék da volkätzék, da kytən vydəs kuzisä vydtyńpı tom podasä,— sek sija brigadaiş vyd členlë pravlenno sotdə vydəs sedtam užlunneza esä 10 procentəz. Brigadaiş medbur udar-ñikkezlä—15 procentəz, a brigadirlä da fermalı za-vedujussajlä—20 procentəz.

Ker ıb vyleb užaliş brigada aslas uçastok viliş umela už suvtatəmşan, kolxozyň suvtatəm sərət urozaj şerti, boştə urozajsä jeeazjk, neto poda vəditan brigadalen umela už suvtatəmşan mässez şetən jəvsə sərət udojsa jeeazjk, poda verdəm ızmela, tom rələs poda soxraňajtən ızmela,— sek eta brigadaiş vyd členliş artel pravlenno vydəs sedtam pı užlunneziş çintə 10 procentəz.

Arṭeliş doxod jukassə çlennez kolasын toko въд çlenen үзаләм үзлуннез şerti.

16. Arṭeliş çlenlә dengabs avansən vermas şetaş-şıńь kuż god şerna ne unazık zıńıssı (50 procentşa) sija summaş, keda sylə һeddışşə sı uz ponda.

Naturalnəj avanssez arṭel çlennezlə pravlennoən şetşəńь ɳan vartńь pondətçəmşaŋ i şetşə avansıss kolxoz pıesa nuzdaez ponda torjətəmiş 10-15 procent vartam suis.

Setəm arṭellezyn, kedańa kəzəńь ɻexničeskəj kul-turaez, arṭeliş çlennezlə denga doxodıss şetşə sektəz, kət esə i gosudarstvennəj zadənnoez ɬonlən, xlopok-lən, pıslən, şoklalən, çajlən, tabaklən i siž ožlaŋ,— abu tırtəmaş, no şetşə plan tırtəm şerti nedeňnas ne jeeazık ətpriişşa i 60 procent sija dengaiş, keda arṭe-llıs poluçitits şetəm produkcia ponda.

17. Въdəs artel çlennez objazujtçəńь bura bere-gińь assinıss kolxoznəj sobstvennoş da gosudarstven-nəj masinaez, kedańa үзaləńь kolxoznəj ьvvez výly, çesnəja үzańı, въdəs kernı ustav şerti, pravlenno da obsej sobraŋno postanovlennoez şerti, sobludajtńь kolxozlış pıesa rasporjadok praviloez, akkuratnəja tırtńь pravlennoən da brigadirən şetəm үzzez, siž-zə i obsestvennəj objazannoşez, strogəja vişńь uz dis-ciplina.

Bezkəzajstvennəja da uməla obsestvennəj imus-sestvosə vižəm ponda, as mogśinıss үzə ne petəm ponda, uməl kaçestvoa uz ponda i mukəd uz disciplina da ustav naruseňnoez ponda,—kolxoz pravlen-no punktə, kolxoz pıesa praviloez şerti, vinovnikkez výlə vzıskannoez, suam: үzlunnez giztəg mədrəv kernı uməla kerəm үzzə, şetə preduprezdenno, vý-govor da poricanno obsej sobraŋno výly, gizə şəd pəv výlə, şetə straf vit үzlinəz, iqdə lazmytzək,

dontəmzək uzaq, a siş-zə vremeno vestə uziş.

A sek, kər arteleñən vədəs primitəm meraez oz otsalə,— artel pravlenno setəəm ispravitçətəm artel çلنnez jılış voprossə suvtətə obsej sobrañno výbən, arteliş çapkəm jılış.

Arteliş çapkəny pozə sija porjadok şərti, kəda suvtətəm şełxozarṭel ustav 8 punktən.

18. Obsestvennəj, kolxoznəj da gosudarstvennəj sobstvennos guşaləməs, arteliş imussesto da poda dənə, MTS-iş masinaez dənə vreditełskəja otoşitçəməs—arteleñən vişətşə kyz ətlasa kolxoznəj delolə izmena da vraggezlə otsaləm.

Setəəm morttezsə, kədəna vreditən kolxoz stroitəmən, artel lezə sudə, medvə sud nijə strogəja nakazitis raboçe-kreşanskəj gosudarstvo zakonnez şərti.

VIII. Artel deloezən veşkətləm.

19. Artel deloezən veşkətlə artel çلنnezlən obsej sobrañno, a sobrañnoe kolasən — obsej sobrañnoən vərrjəm pravlenno.

20. Artellən medvylən veşkətlis organ loə obsej sobrañno.

Obsej sobrañno:

a) vərjə artel predsedatələs da artel pravlenno, a siş-zə revizionnəj komišsia i revizionnəj komišsia əs utverzdatçə sovettezlən rajonnəj ispolnişelnəj komitetən;

b) primitə vil çلنnezəs da çapkə artel sostaviş;
c) utverzdajtə godovəj proizvodstvennəj plan, prixodo-rasxodnəj şmeta, stroitelstvo plan, výrabotka normaez da kerə užlunnezlə rascenkaez;
ç) utverzdajtə MTS-kət dogovor;

€) utverzdajtə pravlenqoliş godovoj otçot, no med objazatelnno vəli revizionnəj komišzialən zakluchenno, a siş-zə utverzdajtə pravlenqo otçottez vaznejssəj şəlsko-kəzajstvennəj kampaniaeze çulətəm jılış;

d) utverzdajtə bədkod fond razmerrez da produkta koliçestvoezi, siş-zə i denga, kədə kolə şetnə etik uşlun ponda;

d) utverzdajtə artel pıesa rasporjadok praviloez.

Bəd voprossez şərti, kədəna gizəmaş etə punktın ustavas, artel pravlenqolən reseñnoes, kəz niya avu utverditəmaş ovsəj sobraṇqən, — ləddiqisənə pədej-stvişlənəjjəzən.

Ovsəj sobraṇqo loas dejstvişlənəjən bəd vopros resitəm ponda toko sek, kər sobraṇqo vylən çlennez ne jeeazək zəpəssə, no kəz sulalə vopros artel pravlenqo da predsedatəl vərjəm jılış, artelis çapkəm jılış da bəd fond razmerrez suvtətəm jılış, — sek ena voprossez resitəm ponda kolə, medvə sobraṇqo vylən çlennez vəlisə ne jeeazək $\frac{2}{3}$ -şa bədəs artel çlenneziş.

Ovsəj sobraṇqolən reseñnoez priqimajtçənə una-zək golossezən otkrxtəja golosujtəmən.

21. Artel deloezən zavedvajtəm ponda arTEL çlennezlən ovsəj sobraṇqo vərjə kük god kezə pravlenqo 5—9 mortiş, sə şərti, təy əzda arTELs.

ArTEL pravlenqoos arTELsən ləə ispolnitənəj organən, kəda vişə otvet arTEL çlennez ovsəj sobraṇqo ozyən arTEL uş ponda da gosudarstvo ozyən objazatəstvoezi tırtəm ponda.

22. ArTEL uşən da sə brigadaezən bəd lunsə veşkətləm ponda, a siş-zə pravlenqoliş reseñnoez tırtəmsə bəd lun proverjajtəm ponda arTELlən ovsəj sobraṇqo vərjə predsedatələs, kəda sə kostə-zə ləə pravlenqo predsedatələn.

Predşedateł objazvajtçə çukertińń prävlenno ne jecazık kkişa telişə tekussej dełoez ovsuditam ponda da kolana reseñnoez primitam ponda.

Predşedatełlə otsaləm ponda pravlenno cilennez kolasiş, predşedateł kandidatura şerti, pravlenno vərjə predşedateł zameştişeləs.

Predşedatełlən zameştişeləs aslas bbd izyn podçinajtçə predşedateł ukazaqnoezlə.

23. Brigadirrez da poda fermaezyn juralışsez suvtətçən arotel pravlennoən ne jecazık kyz 2 god kezə.

24. Medvə nuətnı şcotovodstvo da imussestvoliş uçot, pravlenno jansətə arotel cilennez kolasiş, neto medalə, şcotovodəs. Şcotovod nuətə şcotovodstvosə da uçotsə suvtətəm fermaez şerti, siya bbdən podçinajtçə arotel pravlennołə da sə predşedatełlə.

Şcotovodlə oz şetşə nekxeəm pravaez rasporjazajtçən askətəs arotel sredstvaezən, şetnə avanssez, da vişnə naturalnəj fonddez. Ena pravaez şetşən toko pravlennołə da predşedatełlə.

Bbdəs rasxodnəj deneznəj dokumenttez şcotovodssə esə kygymrasaşşən artelis predşedatełən neto sə zameştişelən.

25. Revizionnəj komišsia proverjajtə bbdəs kəzajstvenno-finansovəj ızzə pravlennolış, proverjajtə gizəmas-ja prirodə bbdəs deneznəj da naturalnəj postuplennoez, sobludajtşə-ja ustavən vişətəm porjadok sredstvaez vişətən, bereznəja-li xranışə artellən imussestvo, oz-ja guşaşşə arotel imussestvo da abu-ja deneznəj sredstvaezyn rastrata, kyz arotel vezlişə gosudarstvo ozyń objazatəstvoez şerti, kyz məntə assis dolggezsə da vzyskivajtə dolggezsə arotel dolznikkeşşən.

Ətlaýn etakət revizionnəj komišsia toçnəja proverjajtə bbdəs artelis rasçottez aslas cilennezkət,

въявляйтѣ вѣд обсчот, неправилнѣа узлуннез гизамсә, узлуннез шәрти не askадә rasчot kerәmsә да мәдик sluçajjez, kәdна narusajtәnъ arтelliш да съ çленнезлиш интересsez.

Revizionnәj komišsia reviziаsә kerә godnas noлиш. Pravlenno godovәj otçot шәрти revizionnәj komišsia obвәj sobranно ozъn şetә assis zaklucenno, kәdә obвәj sobranно kъvzә sek-zә, pravlenno otçot bәrşan. Revizia akt utverzdajtsh obвәj sobrannoen.

Aslas uz jyliş otçotsә revizionnәj komišsia şetә artel çленнез obвәj sobrannoolә.

Цена 20 коп.

**ПРИМЕРНЫЙ УСТАВ
СЕЛЬСКО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ АРТЕЛИ**

На коми-пермяцком языке

**Редкомиссия: А. М. ЩУКИН, Н. М. АГИШЕВ, С. И.
ИСАКОВ, П. М. КАЛАШНИКОВ.**

Окрлит № 105.

Заказ № 355.

Тираж 4000 экз.

Кудымкарская типография „Свердполиграфа“